

Cum s-a strecurat propaganda rusescă la World Holocaust Forum. Și de ce vrea Putin să rescrie istoria celui de-al Doilea Război Mondial. Interviu cu analistul Armand Goșu

contributors

Istoria e o materie care poate crea emoție, astfel încât să fie folosită pentru a consolida ura față de străini, obsesia cetățenii asediate, forțând comparații între diferite epoci și evenimente care să conducă adesea la concluzii aberante. Nu întâmplător, abia în ultima fază a regimului Putin, după 2012, și mai ales după anexarea Crimeei și lansarea războiului din Ucraina, controlul asupra “adevărului istoric” devine o obsesie a Kremlinului, spune Armand Goșu în interviul de mai jos.

Putin se folosește de rescrierea unor episoade din istorie ca să mobilizeze și consolideze societatea rusă în jurul puterii, dar și ca să le inducă vecinilor ucrainei, polonezi, unguri sau germani îndoieli privind intențiile marilor cancelarii occidentale și în valorile civilizației vestice.

Pe 19 septembrie 2019 Parlamentul European a adoptat o rezoluție care printre altele îi acuza pe sovieticii, alături de naziști, de începerea celui de-al Doilea Război Mondial și de înălbirea crimelor comise de regimul sovietic totalitar.

Ideile principale

- Istoria joacă un rol esențial în rafinarea ideologiei putiniste. Există o obsesie a controlului asupra manualelor, predării, dezbaterilor pe teme de istorie. Pentru prima dată în Rusia, viața politică este sub controlul serviciilor secrete. Conducând Rusia își depășesc cu mult competențele.
- Exercițarea puterii în Rusia nu se bazează atât pe coerciție, ca în perioada stalinistă, cât pe manipulare prin propagandă. Istoria e o materie care poate crea emoție.
- Ofensiva revizionistă îndreptată împotriva Poloniei e foarte vizibilă. Regimul de la Varșovia e mult mai sensibil la capitolul gestionării memoriei istorice. Spre deosebire de țările din jurul ei, Polonia a intrat în polemică cu Rusia.
- Putin insistă în ultimii ani asupra rolului jucat de Polonia în declanșarea celui de-al doilea război mondial.
- Cum vede Putin Pactul germano-sovietic de la 23 august 1939?
- Potrivit presei ruse, președintele primește informația pe teme de istorie de la Serghei Narîșkin, șeful Serviciului de Spionaj Extern, Slujba Vneșnei Razvedki.
- Putin se bucură de popularitate printre evreii ruși din Israel.
- Discuții tensionate au fost și în alți ani, dar acum Forumul Mondial al Holocaustului a nemulțumit prea multă lume.
- Miza discursului lui Putin de la World Holocaust Forum. Instrumentează Putin istoria Holocaustului în propriul beneficiu politic?

*

De ce este istoria atât de importantă pentru regimul Putin?

E sentimentul imposturii actualei clase conducătoare, care încearcă să se legitimeze prin recursul la

istorie. Ei sunt urmașii lui Aleksandr Nevski și Petru cel Mare. Pentru prima dată în Rusia, viața politică este sub controlul serviciilor secrete. Ofițerii de informații ocupă poziții dominante la toate nivelurile administrației și în economie. Apartenența la casta ofițerilor de informații favorizează cariera politică, administrativă, în afaceri. Ethosul și specificul carierei în serviciile secrete facă ca elita rusească să fie un grup omogen și unit.

Pot fi oameni buni în profesia lor de agenți secreți, culeg informații, organizează provocări. Conducând Rusia își depășesc cu mult competențele. Chiar dacă au diplome în diverse domenii, ei nu sunt nici economiști, nici diplomați, nici sociologi, nici psihologi, ei sunt ofițeri din serviciile secrete. Ei consideră că economia, diplomația, sociologia, psihologia, cultura, arta trebuie să servească statul și obiectivele lui. În timpul Uniunii Sovietice, partidul definea interesele statului. NKVD, apoi KGB serveau interesele statului, așa cum erau ele definite de către partid. Ofițerii de informații erau brațul înarmat, pumnul, niciodată creierul sistemului sovietic. Abia după prăbușirea Uniunii Sovietice, serviciile secrete și-au asumat funcții exercitate de creier.

Grupul de ofițeri de informații care deține puterea la Moscova are o viziune specifică asupra lumii fondată pe ideea că Rusia este înconjurată de dușmani care vor s-o distrugă. Practic, tot mapamondul completează împotriva sfintei Rusiei. Serviciile secrete se auto-investesc cu o misiune aproape metafizică de a salva Rusia, de a o feri de aceste comploturi.

Rivalitatea cu Occidentul, conflictul cu SUA, sunt esențiale pentru menținerea la putere a acestui grup. Trecutul, educația în academiile militare, și prezentul, ideologia, asigură coerența elitei rusești. Iar istoria joacă un rol esențial în rafinarea ideologiei putiniste. De unde și obsesia controlului asupra manualelor, predării, dezbaterilor pe teme de istorie în societate. Acum, vedem și comentăm doar ofensiva revizionistă a lui Putin, dar controlul asupra scrierii istoriei e un fenomen mai vechi.

De ce Vladimir Putin a declanșat această ofensivă revizionistă în domeniul istoriei? Cui se adresează ea? De ce acum?

Regimurile autoritare se caracterizează și prin controlul asupra trecutului, nu doar asupra prezentului. Trecutul este rescris în așa fel încât să corespundă obiectivelor prezente ale regimului. Este rescris de atâtea ori de cât este nevoie. Istoria devine instrument utilizat de putere, armă de luptă, atât împotriva dușmanilor regimului și pentru mobilizarea societății.

Putin nu inventează evenimente, contexte istorice, ci folosește fapte din trecut, pe care le pune într-o ordine care să conducă la anumite concluzii, să genereze emoții publice, să alimenteze frustrări, cu alte cuvinte să manipuleze.

Ceea ce face liderul de la Kremlin este mai degrabă un exercițiu de propagandă, unde adevăruri, jumătăți de adevăr sau pur și simplu omisiuni sunt astfel îmbinate încât manipulează publicul. Exercițarea puterii în Rusia nu se bazează atât pe coerciție, ca în perioada stalinistă, cât pe manipulare prin propagandă.

Istoria e o materie care poate crea emoție, astfel încât să fie folosită pentru a consolida ura față de străini, obsesia cetățenii asediate, forțând comparații între diferite epoci și evenimente care să conducă adesea la concluzii aberante. Nu întâmplător, abia în ultima fază a regimului Putin, după 2012, și mai ales după anexarea Crimeei și lansarea războiului din Ucraina, controlul asupra "adevărului istoric" devine o obsesie a Kremlinului.

Putin se folosește de rescrierea unor episoade din istorie ca să mobilizeze și consolideze societatea rusă în jurul puterii, dar și ca să le inducă vecinilor ucrainei, polonezi, unguri sau germani îndoiele privind intențiile marilor cancelarii occidentale și în valorile civilizației vestice.

Urmăriți zilnic presa rusă, televiziunile de acolo, dați-ne exemple de manipulare prin falsificarea istoriei. Lucruri noi, care n-au apucat să apară în presa occidentală.

De pildă, chiar zilele trecute s-au împlinit 75 de ani de la Conferința de la Ialta, prilej pentru ruși să promoveze ideea trădării Poloniei. Astfel, Churchill și Roosevelt i-ar fi vândut Polonia, de fapt toată Europa de Est, lui Stalin. În primul rând, decizia privind frontierele Poloniei nu s-a luat la Ialta, în februarie 1945, ci la Teheran, în noiembrie 1943. În al doilea rând, soarta Poloniei a depins de Stalin, care a ocupat întreaga Europă de Est, și nu de Churchill sau Roosevelt. Americanii și britanicii nu puteau să cedeze ce nu aveau. E o teză până astăzi repetată, stârnește încă multă emoție în estul Europei, iar acum este utilizată de propaganda putinistă pentru a sublinia cât de ticălos și cinic este Occidentul care a vândut fără să clipească numeroase popoare. Spre deosebire de Rusia care este empatică și iubitoare, cu aceste popoare.

Alt exemplu: acum două zile, *Pervîi Kanal*, postul tv cu cea mai mare audiență din Rusia a relatat despre bombardamentele la Dresda, cu ocazia împlinirii a 75 de ani. Corespondentul rus a preluat integral mesajele propagandei hitleriste, că Dresda era un oraș pașnic, plin de refugiați, iar bombardarea lui a fost un gest barbar al aviațiilor britanică și americană. Ce nu spune *Pervîi Kanal* este că la Ialta, cu câteva zile înainte, sovieticii au cerut insistent occidentalilor bombardarea Dresdei pentru că era principalul nod feroviar prin care se făcea transferul trupelor, armamentului și muniției germane între fronturile de vest și cel de est.

Ofensiva revizionistă îndreptată împotriva Poloniei e foarte vizibilă. E cel mai interesant caz. Competiția între Polonia și Rusia, în jurul unor narațiuni istorice a căpătat proporții și mă gândesc că ar putea duce la veritabile conflicte diplomatice.

În trecutul recent, Rusia s-a mai certat pe teme de istorie cu alte țări, chiar și cu România. Numai că, elitele politice din aceste țări, dar și opinia publică, au fost mult mai relaxate. Regimul de la Varșovia e mult mai sensibil la capitolul gestionării memoriei istorice. Spre deosebire de țările din jurul ei, Polonia a intrat în polemică cu Rusia. Sunt și comentatori occidentali care spun că elitei de la Varșovia îi convine această polemică, are nevoie de ea, pentru a distra atenția opiniei publice de la derapajele iliberale.

De cealaltă parte, pentru opinia publică din Rusia în general, pentru generațiile mai vechi care s-au născut înainte de colapsul Uniunii Sovietice, în special, Polonia e o referință importantă, care poate fi exploatată de mașina de propagandă a Kremlinului.

De când e Vladimir Putin obsedat de Polonia? Când a început președintele Rusiei să alimenteze aceste dispute pe teme de istorie?

Atacul la Polonia s-a întetșit la sfârșitul anului trecut. Potrivit presei ruse, am citit recent o [analiză](#) foarte bună pe această temă, Putin a fost ofensat de faptul că n-a fost invitat în Polonia, la ceremoniile care marcau împlinirea a 80 de ani de la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. La Varșovia au fost invitați cei mai importanți șefi de state sau guverne, inclusiv din Germania, cea care a atacat Polonia la 1 septembrie 1939. În septembrie, Parlamentul European a condamnat Pactul Molotov-Ribbentrop și a subliniat responsabilitatea lui Stalin pentru declanșarea războiului. Toată toamna, în țările Europei Centrale și de Est, intrate sub controlul sovietic după război, s-a vorbit mult despre Pactul sovieto-german, afirmând că Uniunea Sovietică este co-responsabilă, alături de Germania, pentru izbucnirea războiului.

Seimul polonez a adoptat o rezoluție împotriva “manipulării și minciunilor” promovate de politicienii ruși. În acest document, parlamentarii polonezi pun semn de egalitate între rolul jucat de Germania hitleristă și cel al Uniunii Sovietice în declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial. Kremlinul a reacționat nervos, iar exotica purtătoare de cuvânt a diplomației ruse, doamna Zaharova, a venit cu o afirmație interesantă, spunând că “adevărul” a fost stabilit de Tribunalul de la

Nürnberg, făcând confuzie între adevărul istoric și cel juridic.

Cum vede Putin Pactul germano-sovietic de la 23 august 1939?

Și în trecut, Putin s-a mai referit la el. Dar în alți termeni. De pildă, într-un interviu din 2009, în influentul cotidian *Gazeta Wyborcza*, Putin condamnă Pactul și afirmă că orice înțelegere cu regimul nazist e inacceptabilă din punct de vedere moral. Dar, mai spunea atunci, că acordul de la Munchen, din septembrie 1938, încheiat de Anglia și Franța cu Germania, soldat cu începerea împărțirii Cehoslovaciei, a împiedicat formarea unui front comun anti-hitlerist. Dintotdeauna, cel puțin din referințele pe care le cunosc, Putin a legat cauzal, Munchen de Pactul Ribbentrop-Molotov.

După anexarea Crimeei, prin 2015, Pactul din 23 august 1939 este văzut diferit. Obiectivul lui principal a fost asigurarea securității Uniunii Sovietice. Putin introduce în discurs un element important, pentru prima dată în istoria post-belică. Anume, vinovăția Poloniei. Amintește că, la două zile după conferința de la Munchen, unde Hitler primește regiunea sudetă, Polonia a ocupat zona Teschen din Cehoslovacia. E vorba de fostul ducat de Teschen, care în anii 1930 avea peste 55% populație poloneză și mai puțin de 20% cehi. De altfel, Hitler invitase Ungaria și Polonia să-și satisfacă și ele poftele teritoriale pe seama Cehoslovaciei, ceea ce s-a și întâmplat. Participând la împărțirea Cehoslovaciei, Polonia – insinuează Putin – nu mai are nici o legitimitate morală să vorbească despre responsabilitatea URSS pentru izbucnirea Războiului Mondial. Varșovia însăși este responsabilă de ce i s-a întâmplat, pentru că Germania s-ar fi comportat cu ea, la fel cum Polonia a făcut cu Cehoslovacia.

Felul în care președintele Putin interpretează evenimentele anilor 1938-1939 diferă de optica vechii istoriografii sovietice?

Atunci toată responsabilitatea pentru izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial era aruncată pe umerii Germaniei naziste. Moscova nu recunoștea anexa secretă la tratatul de neagresiune, prin care Stalin și Hitler și-au împărțit Europa de Est, de la Baltica la Marea Neagră. De fapt, ceea ce istoricii numesc Pactul Molotov-Ribbentrop, e tocmai anexa secretă la tratatul de neagresiune semnat la 23 august 1939, la Kremlin. Tratatul n-are nimic neobișnuit în el, e un text banal, altfel. Liderii sovietici au negat mereu existența anexei, a Pactului. Chiar și atunci când occidentalii au publicat în facsimil textele originale găsite în arhivele germane, Moscova nu a recunoscut existența lui.

Abia în mai 1989, Congresul deputaților poporului al URSS a înființat o comisie specială, în frunte cu ideologul perestroika, cu Aleksandr Iakovlev, ca să cerceteze arhivele și să răspundă la întrebarea dacă a existat sau nu această anexă secretă. Totul se făcea la presiunea deputaților din Țările Baltice, care au obținut sprijinul grupului democrat din Rusia, în frunte cu Saharov, Sobceak și Elțin. Comisia parlamentară a făcut un raport care recunoștea existența Pactului Molotov-Ribbentrop. Deci, abia în august 1989, după 50 de ani de la semnare, Moscova a admis că a semnat o anexă secretă cu Berlinul, prin care Stalin a împărțit continentul, cu Hitler.

Nimeni, nici o secundă, în deceniile comuniste, nu a considerat Varșovia vinovată de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. Polonia era o țară importantă în lagărul socialist, era aliata Uniunii Sovietice, și era considerată o victimă a lui Hitler.

Deci, Putin nu se inspiră din istoriografia apărută în perioada sovietică?

Putin nu știe istorie, n-a studiat istoria și nici n-a fost pasionat de ea. Președintele Rusiei e absolvent de Drept, la Universitatea din Leningrad, și a mai făcut cursuri la Școala KGB. Dreptul făceau cei care doreau să urmeze cariere în administrație, în partid sau în organele de represiune.

Vorbește liber, sigur pe el, pe teme istorice, fără notițe. Cine îi face narativul, cine

redactează argumentele?

Potrivit presei ruse, președintele primește informația pe teme de istorie de la Serghei Narișkin, șeful Serviciului de Spionaj Extern, Slujba Vneșnei Razvedki. Apropiat al lui Putin, Narișkin a fost șeful Dumei, camera inferioară a Parlamentului rus. Înainte de asta a condus Administrația prezidențială, în vremea lui Medvedev. Din anul 2012 îi asigură președintelui informația istorică, în calitate de președinte al Societății Ruse de Istorie. Narișkin cunoștea bine lumea istoricilor, pentru că el a condus o comisie de combatere a “falsificării istoriei”, înființată în 2009 de președintele Medvedev. Era o comisie cu misiunea de a combate falsificarea istoriei cu scopul de a diminua importanța, prestigiul Rusiei. Această comisie a încercat să-i încoloneze și mobilizeze pe profesorii din universități și cercetătorii din institutele Academiei de Științe ca să combată activ opiniile critice despre trecutul mai recent sau mai îndepărtat al Rusiei.

Narișkin, știu tot de la dvs, este un fost ofițer din Prima Direcție a KGB. Relația cu Putin e veche, de peste 40 de ani, datează de pe vremea cursurilor de pregătire a ofițerilor de spionaj.

Narișkin e inginer mecanic, de profesie. Mai târziu a făcut studii de economie, are și un doctorat despre investițiile străine în Rusia. E un tip educat, vorbește bine franceză și engleză, lucru rar în generația lui. Se ocupă de lumea istoricilor de peste 10 ani, dar nu este istoric. Dar îi place să fie înconjurat de istorici, pe care-i și promovează în diverse funcții administrative.

Narișkin, din poziția de președinte al Societății Ruse de Istorie, pune la dispoziție președintelui nu atât informație corectă, atent filtrată de cei mai buni specialiști în domeniu, cât detaliile pe care acesta ar vrea să le audă.

Iar, în ultimii ani, se speculează că cel care a influențat cel mai mult păreri pe teme de istorie ale lui Putin a fost ministrul Culturii din guvernul Medvedev, Vladimir Medinski. Acum este consilier la Administrația prezidențială, unde se ocupă de memoria istorică.

Narișkin și Medinski sunt în rolul de “istorici oficiali” ai regimului Putin. De pildă, mai toate ideile formulate public de președinte în decembrie, despre Polonia, Pactul Molotov-Ribbentrop, fuseseră lansate în iulie-august de cei doi. Spre deosebire de Narișkin, Medinski este istoric de formație, are un doctorat care a stârnit un scandal, s-a făcut o comisie națională pusă să analizeze dacă i s-a acordat corect titlul sau nu.... și mai scrie și foarte bine. Articolele sale sunt citite, au o mare audiență, sunt adunate în volume cu tiraje mari. În aceste articole găsim dezvoltată ideea vinovăției Poloniei pentru izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. Pornind de la participarea ei la împărțirea Cehoslovaciei.

Ultimele declarații, din decembrie, ale lui Putin pe tema Poloniei, aduc ceva nou?

Sunt mai multe declarații, cred că merită să mă opresc asupra lor, le am proaspete în minte. La conferința din 19 decembrie, Putin și-a clarificat punctul de vedere: da, Stalin a semnat cu Hitler un tratat de neagresiune, dar după ce toți ceilalți semnaseră. Uniunea Sovietică nu putea să facă altceva. Polonia ar face bine să tacă, să nu dea lecții, pentru că a participat la împărțirea Cehoslovaciei. Da, Armata Roșie a intrat în estul Poloniei, la 17 septembrie, dar în acel moment guvernul polonez pierduse controlul asupra acestui teritoriu, iar Moscova a trecut granița poloneză ca să protejeze bielorșii și ucrainenii care locuiau acolo. Am simplificat pentru dvs argumentele președintelui Rusiei. Știu, sună ciudat.

A doua zi, la 20 decembrie, Putin merge mai departe insistând asupra rolului jucat de Polonia în declanșarea războiului. La Colegiul lărgit al Ministerului Apărării, reia tema vinovăției Poloniei, de asta dată în persecutarea evreilor. Și l-a numit “porc antisemit” pe ambasadorul polonez de la Berlin din 1938, ce susținea legislația antisemită germană. Pesemne că Putin era tare supărat în acea zi pe

Polonia.

Nimeni nu s-a gândit, până la Medinski și Putin, să facă Polonia responsabilă de izbucnirea războiului mondial. Asta ar fi prima teză neadevărată. Apoi, afirmația că Pactul Ribbentrop-Molotov a fost un mare succes al diplomației sovietice e cu totul discutabilă. Pactul a întărit pozițiile germane în Europa Centrală și de Est. Tributul de sânge plătit de Uniunea Sovietică în cel de-al Doilea Război Mondial a fost atât de mare și din cauza Pactului. De asta, declarațiile pe teme istorice ale lui președintelui Putin, idei preluate de la Narișkin și Medinski, sunt în totală contradicție nu doar cu adevărul istoric, ci și cu bunul simț.

Totuși, ce urmărește Putin? Ce-l macină?

Drama lui Putin este că a ajuns prea târziu la Kremlin. El militează în 2020 pentru revenirea la o situație geopolitică din 1990, dinainte de prăbușirea Uniunii Sovietice. Contextul l-a obligat să se manifeste ca un revizionist, dar el e un conservator profund. El vrea să conserve statutul URSS pe scena internațională, rezultat din cel de-al Doilea Război Mondial, numai că Uniunea nu mai există.

Putin se folosește de istorie în scopuri politice. Nu e primul autocrat care face asta. Pentru el istoria pare un instrument cu care să poți crește emoția publică, cu care manipulezi societatea. Însă, din câte îmi dau seama cearta ruso-poloneză pe tema Pactului Molotov-Ribbentrop și izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial a fost exportată în Israel. S-a scris mult pe subiectul acesta, în ultimele săptămâni, părerile sunt foarte împărțite, sunt multe nuanțe. S-au auzit acuzații de antisemitism, la adresa unei jurnaliste germane cunoscute, Sabine Müller. Ea a criticat felul în care autoritățile israeliene i-ar fi permis lui Putin să confişte comemorarea Holocaustului. Dați-mi o cheie de lectură a ceea ce s-a întâmplat acolo, care e fost principala miză?

Miza e politică, premierul Netanyahu e în campanie electorală, a fost la Washington. S-a asigurat de susținerea SUA. Acolo, Trump a lansat un plan de pace, un punct important marcat de premierul israelian în cursa electorală. Apoi, l-a primit pe Putin la Ierusalim. Netanyahu mizează și pe susținerea Rusiei.

Scandalul diplomatic cu Polonia a contribuit la consolidarea unei relații bune a lui Netanyahu cu Putin?

Netanyahu a trecut printr-un scandal diplomatic cu Polonia, declanșat de Legea Holocaustului care-i sancționa pe cei ce vorbesc despre rolul polonezilor în crimele naziste. Incidentul s-a încheiat cu o declarație a celor doi premieri, Netanyahu și Morawiecki în care se afirmă că unii polonezi au colaborat cu naziștii, așa cum alți polonezi au salvat evrei în timpul Holocaustului. Dar felul în care Netanyahu se raportează la Holocaust a stârnit critici serioase în Israel, premierul fiind acuzat că se poartă de parcă istoria evreilor ar fi proprietatea lui.

Campania electorală e în plină desfășurare din Israel. Are Netanyahu nevoie de susținerea lui Putin?

Evreii ruși, de fapt evreii emigrați din fostele republici sovietice, sunt o uriașă forță politică în Israel. Netanyahu s-a menținut în tot acești ani la putere, grație sprijinului acestei comunități. Circa 20% din populația Israelului vorbește limba rusă. Deci, 2 milioane de rusofoni, la 8 milioane, cât e populația Israelului. Aproximativ 60% dintre alegătorii ruși votează tradițional Likud, alianța de centru-dreapta, condusă de Benjamin Netanyahu, care are cel mai lung mandat de premier din istoria Israelului.

Deci, vizita lui Putin, ceremonia criticată de multă lume de comemorare a victimelor Holocaustului din acest an se explică prin interesul special al lui Netanyahu de a mobiliza electoratul evreilor ruși.

Și cum poate Putin influența acest electorat israelian?

Acești oameni au păstrat legătura cu țările de unde vin, urmăresc ce se petrece acolo. Sunt atenți la relațiile dintre Israel și fostele republici sovietice. De pildă, alegerea lui Zelenski, care nu-și ascunde originile evreiești, președinte al Ucrainei a fost prilej de sărbătoare în comunitatea evreilor ruși din Israel.

Poate să nu vă placă dvs, dar Putin se bucură de popularitate printre evreii ruși. Mai funcționează și nostalgia, pe care Moscova o alimentează și exploatează consecvent.

Mulți evrei ruși sunt conservatori, se integrează greu. Ca și germanii ruși, de altfel. Formează comunități închise, se izolează, vorbesc acasă doar în limba rusă, se informează din surse media rusești. Chiar dacă cea mai mare parte a membrilor comunității are studii superioare, 30% dintre evreii ruși nu vorbesc ebraica sau o vorbesc prost. Deci, rămân prizonieri ai media în limba rusă. E o efervescentă teribilă a presei ruse în Israel, sunt zeci de săptămânale, reviste lunare, ziare locale, tirajul general al acestora în weekend este de 250.000 de exemplare. **Israel Plus** e un canal de televiziune care emite integral în limba rusă. Pachetul de canale distribuit de firmele de cablu are cel puțin 5 televiziuni în limba rusă. Mai mult, toate televiziunile din Israel asigură traduceri dublate în ebraică, arabă și, desigur, rusă.

Cei care nu se integrează încă pendulează între fostele republici sovietice și Israel. Sunt câțiva, mai puțini, care preferă să părăsească Israelul și să se întoarcă în fostele republici sovietice, devenite state independente, între timp. Din cele aproape 300.000 de persoane care au ales să plece din Israel, între 1990 și 2015, circa 40% sunt evrei ruși. Doar la Moscova, în 2007, locuiau 70.000 de cetățeni israelieni.

Din ce spuneți, pare foarte cinic calculul lui Netanyahu, o tribună pentru Putin la Yad Vashem, în schimbul mobilizării electorale a evreilor ruși.

Netanyahu e om politic, știe că alegerile se câștigă cu voturi. El e născut în Israel, spre deosebire de predecesorii săi care veneau din Europa și cunoscuseră direct perioada Holocaustului.

Pe lângă argumentul electoral, asupra căruia am insistat aici, mai este și cel care ține de securitatea Israelului. Când comentăm comportamentul politic al lui Netanyahu, adesea uităm în ce situație de securitate se găsește Israelul. Cu atât de mulți inamici în regiune, Netanyahu are toate motivele să-l menajeze pe Putin, cu atât mai mult cu cât a devenit un actor politic și militar important. Rusia a intervenit activ în războiul din Siria, din vara 2015, în sprijinul liderului de la Damasc. Oricât de puternic militar ar fi, Israelul are resurse limitate, astfel că nu-și permite un conflict cu Rusia.

Elita politica din Israel nu îmbrățișează punctul de vedere al lui Putin despre presupusa vinovăție a Poloniei în declanșarea războiului sau despre binefacerile Pactului Ribbentrop-Molotov.

Tonul presei israeliene a fost mai degrabă critic, am văzut nenumărate caricaturi cu Putin pe prima pagină. Nici presa de limbă rusă din Israel nu este în admirație față de Putin. În plus, Forumul Mondial al Holocaustului nu e susținut de multă lume în Israel.

Totuși, Forumul a fost un succes, peste 40 de șefi de state și de guverne au participat, printre care și președintele Iohannis, alături de președinții Franței și Germaniei. Vorbesc despre ceremonia de la Ierusalim, de la 23 ianuarie.

Foto – www.kremlin.ru

Important de precizat, că Vladimir Putin a fost invitat de World Holocaust Forum la ceremonia de la 23 ianuarie, la Ierusalim. Iar ceremonia de comemorare de la Auschwitz, din Polonia, a avut loc, ca de obicei, la 27 ianuarie.

27 ianuarie e ziua internațională de comemorare a victimelor Holocaustului. Cu 75 de ani în urmă, batalionul sovietic de cercetare, comandat de maiorul Șapiro, evreu ucrainean, a ajuns întâmplător la poarta lagărului Auschwitz, unde a văzut sute și mii de cadavre stivuite. El și-a sunat comandatul și a raportat ce a găsit acolo. Repet, nu era o operațiune militară pentru eliberarea lagărelor.

Astfel, 27 ianuarie a fost adoptată de multe țări ca zi de comemorare a Holocaustului. Nu de toate țările, România comemorează Holocaustului la 9 octombrie, Polonia, Israel, SUA au stabilit date diferite... Dar cele mai multe țări au 27 ianuarie.

Putin n-a fost invitat la ceremonia din Polonia, dar a fost prezent în Israel, la 23 ianuarie, la ceremonia organizată de World Holocaust Forum la Yad Vashem.

Acest Forum Mondial are o istorie mai puțin cunoscută. A fost înființat în 2005 de către miliardarul ruso-israelian Viaceslav Kantor, Moshe Kantor pentru presa israeliană și cea internațională. E cea mai importantă personalitate a evreilor din Rusia, fiind activ în promovarea temei Holocaustului în educație.

Moshe Kantor a organizat în ianuarie 2005, la 60 de ani de la eliberarea lagărelor de la Auschwitz-Birkenau o mare comemorare la Cracovia. A fost un succes, de atunci organizează anual în Polonia astfel de ceremonii. Pentru prima dată în acest an, a adus ceremonia la Ierusalim.

Tot de la dvs am aflat că Moshe Kantor apare pe lista oligarhilor apropiați de Putin publicată de administrația de la Washington.

Da, e celebra listă a Trezoreriei americane, publicată în 2018. Acolo sunt menționați 100 de oameni de afaceri, printre care și Kantor, și peste 100 de personalități politice, toți strâns legați de cercurile puterii, de Putin personal și care sunt sancționați pentru că au interferat în alegerile americane din 2016.

Deci e un apropiat al lui Putin, sunt diverse speculații ... liderii evreilor din Ucraina, țară cu care

Rusia e practic în război, au mers până la a-l acuza pe Kantor că ar fi organizat acest Forum al Holocaustului pentru Putin.

Contestat și în America, în Israel... Kantor a fost acuzat că a politizat Holocaustul. Cum s-a ajuns aici?

Mai există și alte organizații care se ocupă cu prezervarea memoriei Holocaustului. Între ele e și o oarecare competiție. Poate cea mai importantă este Fundația Memorial Auschwitz-Birkenau condusă de Ronald Lauder. De aproape patru decenii, Lauder finanțează refacerea vieții comunități evreiești din Europa Centrală și de Est. El a înființat rețeaua de școli evreiești. Primele au fost în Polonia. Există o școală Lauder și la București.

A investit bani și energie în salvarea ultimelor rămășițe materiale ale lagărelor de la Auschwitz și Birkenau, a identificat și sprijinit supraviețuitorii și – foarte important – s-a opus mereu politizării comemorării Holocaustului. Ceea ce nu i-a reușit întotdeauna.

Discuții tensionate au fost și în alți ani, dar acum Forumul Mondial al Holocaustului a nemulțumit prea multă lume. În primul rând, pe supraviețuitorii de la Auschwitz care nu au fost invitați la ceremonie. Iar cei care au fost totuși invitați, au fost dezamăgiți pentru că nici măcar un supraviețuitor n-a fost chemat la microfon ca să vorbească la ceremonia oficială. După ce i-ai ostilizat pe supraviețuitorii Holocaustului, nu e de mirare că unii dintre ei, intervievați de presa israeliană, au numit evenimentul de la Ierusalim “circ”. Până și ministrul de Externe, Shlomo Ben-Ami, altfel un diplomat foarte rezervat, a spus că ceremonia de la Yad Vashem a fost doar o ocazie de a mai face poze.

Președintele Poloniei, Andrzej Duda a refuzat invitația, pe motiv că lui nu i se dă cuvântul, în schimb Putin va fi prezent cu un discurs. La fel și Zelenski, președintele Ucrainei, a refuzat...

Inițial a spus că nu merge, dar apoi s-a răzgândit. Zelenski a mers până la urmă la Ierusalim. Însă, a cedat locul la ceremonie victimelor Holocaustului. Au fost și demnitari din Israel, miniștrii chiar, care au cedat locul unor victime ale Holocaustului. Deci, Zelenski a ajuns la Ierusalim pentru ceremonie, dar n-a participat la ea.

Președinții Duda și Zelenski s-au întâlnit câteva zile mai târziu la Varșovia, unde au comemorat împreună victimele Holocaustului. Cu această ocazie, președintele Ucrainei a făcut celebra declarație prin care susține versiunea poloneză în disputa cu Putin.

Adică, Zelenski a lăsat să se înțeleagă că Uniunea Sovietică este și ea vinovată, alături de Germania nazistă, de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial, iar Polonia a fost prima victimă a înțelegerii dintre cele două regimuri totalitare, ceea ce le-a permis naziștilor să organizeze Holocaustul. Reacția Kremlinului n-a întârziat, purtătorul de cuvânt al lui Putin declarând că dezaprobă categoric aceste afirmații.

Unii istorici și oficiali polonezi au mers și mai departe, afirmând că Stalin e vinovat și pentru Holocaust, nu doar pentru izbucnirea războiului. Că dictatorul roșu ar fi putut salva un milion și jumătate de evrei de la exterminare, dar n-a făcut-o.

Conferința World Holocaust Forum de la Ierusalim s-a soldat și cu un scandal care a afectat prestigiul Yad Vashem, cea mai importantă instituție de se ocupă de cercetarea și memoria Holocaustului. E vorba de un film, încărcat pe pagina de internet a Yad Vashem, care prezintă varianta agreată de Putin a istoriei anului 1939. Despre ce e mai exact vorba?

E un film scurt, cu mai multe erori istorice. Scopul lor evident, e acela de a manipula. Nu e menționat Pactul Molotov-Ribbentrop, Polonia e prezentată ca și cum ar fi exista pe harta Europei în 1942, Republica Sovietică Belarus apare clar demarcată pe hartă, ca și cum ar fi existat în perioada interbelică, când în realitate granițele ei vestice sunt rezultatul anexării unei jumătăți din Polonia, la 17 septembrie 1939, în urma Pactului sovieto-german.

Dar, filmul este realizat de Fundația Forumul Mondial al Holocaustului, condusă de Moshe Kantor, “în cooperare” cu Yad Vashem. Nu doar presa israeliană ci și cea internațională a cerut explicații, au publicat articole foarte critice. După vreo săptămână, într-o scrisoare adresată cotidianului [Haaretz](https://www.haaretz.com), profesorul Dan Michman, directorul Institutului pentru Cercetarea Holocaustului, regretă că n-a respins manipularea istoriei în discursurile politice, la recenta ceremonie, și-și cere scuze pentru erorile din film, insistând că ele nu reprezintă punctul de vedere al Yad Vashem. Nu mi-e clar de ce aceste inexactități n-au fost corectate înainte de încărcarea filmului video pe site-ul Yad Vashem.

S-a vorbit puțin sau deloc despre discursul lui Putin de la conferință. N-am găsit textul tradus. Presupun că a fost comentat în presa din Rusia.

Textul e [postat](#) pe site-ul președinției, pe www.kremlin.ru. Destul de abil construit. Putin se prezintă drept purtătorul de cuvânt al milioanele de victime care au avut cetățenia sovietică. Spune așa: 40% din cele 6 milioane de evrei uciși în Holocaust au fost cetățeni sovietici. Putin revendică pentru sine întreaga moștenire sovietică, făcând abstracție de faptul că cele mai multe victime au fost evrei ucraineni și bieloruși. Deci, el, Putin – nu Zelenski și nici Lukașenko – vorbește în numele a 40% din victimele Holocaustului.

Urmează câteva paragrafe ce merită citite cu lupa. Putin spune – repetă, mai degrabă – crimele naziștilor, soluția finală la “problema evreiască” reprezintă una din cele mai negre și rușinoase pagini de istorie contemporană. Dar, să nu uităm, mai spune Putin, naziștii au avut complici, în îmfăptuirea acestor crime. Acești complici, uneori, și-au întrecut stăpânii în cruzime. În lagărele de exterminare nu au lucrat doar naziști, ci și populație locală.

Presupun că se referea la polonezi, disputa mai veche între guvernele de la Varșovia și cel de la Ierusalim, pe tema participării individuale a unor etnici polonezi la Holocaust. Care dispută a provocat și Legea Holocaustului în Polonia, primită cu proteste în Israel.

Exact, dar.... Atenție, Putin nu nominalizează, nu spune că sunt polonezi. Dar, el nu se referă doar la polonezi, ci și la ucraineni, la baltici.

Pe teritoriul sovietic ocupat de naziști – spune Putin – au operat diverse grupuri criminale, formate din localnici, care au ucis un mare număr de evrei. Numai că Putin – cum și-a construit discursul – pare că pune în responsabilitatea acestor grupuri de localnici, pe care-i numește “bandiți”, exterminarea evreilor. Și prezintă o listă: în Ucraina, 1,4 milioane de evrei; în Lituania uciși 220.000; în Letonia 77.000.

Cu acest discurs, Putin împușcă mai mulți iepuri deodată. Lovește în forțele anti-rusești și naționaliste din Polonia, Ucraina, Țările Baltice, despre care Moscova afirmă de 30 de ani, că sunt urmașele organizațiilor fasciste, implicate în exterminarea evreilor în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Faptul că Putin folosește aceste argumente, nu înseamnă că ele nu sunt adevărate. Cel puțin în unele cazuri nu există nici un dubiu că au fost organizații pro-naziste, implicate în exterminarea evreilor localnici. Dar, felul în care Putin folosește aceste argumente în scopuri propagandistice pentru a compromite lideri politici de astăzi, pe care-i numește fasciști doar pentru că vor să scoată țara lor de sub influența Rusiei și s-o împingă spre NATO și Uniunea Europeană, ar trebui dezavuat de cancelariile lumii.

Putin i-a numit fasciști și pe liderii pro-europeni ucraineni, după fuga lui Ianukovici la Moscova. Și nimeni n-a reacționat.

Da, propaganda Moscovei vorbea de un popor întreg compus doar din fasciști și anti-semiți. Această țară care a fost acuzată de naționalism și fascism de Kremlin a avut un prim ministru, Grossman, evreu practicant, și a ales un președinte, Zelenski, care-și asumă public evreitatea.

Pe scurt, care a fost miza discursului lui Putin de la World Holocaust Forum?

În primul rând, liderul de la Kremlin și-a asumat apărarea memoriei jertfelor naziștilor și complicilor lor. În al doilea rând, se consideră responsabil cu împiedicarea repetării acelor orori. De aceea, promite să acționeze la primele manifestări de ură, șovinism, antisemitism, să nu tolereze xenofobia. În al treilea rând, Putin reia invitația adresată marilor puteri învingătoare de la organiza o conferință la care să caute împreună răspuns la amenințările de astăzi demonstrând credința în idealurile și valorile pentru care “umăr la umăr” au luptat părinții și bunicii lor, în cel de-al Doilea Război Mondial.

Putem spune că Putin instrumentează istoria Holocaustului, în propriul beneficiu politic?

Da, asta încearcă să facă. Recent, la Moscova, a fost organizată o masă rotundă despre Holocaust cu participarea unor istorici străini. Colegii lor ruși s-au destăinuit acestora spunând că așteptările Kremlinului sunt mari, că lobiștii evrei de la Washington care fac și desfac totul în politica americană, vor lucra de acum pentru Putin și Rusia. Aceste detalii ne ajută să înțelegem mai bine ce așteptări are Kremlinul.

Care e atitudinea acestei noi elite rusești, ce provine din serviciile secrete, față de evrei, față de Israel? Există în ceea ce privește Israelul și un fel de contradicție privind politica externă a Rusiei în Orientul Mijlociu?

Nu cred că din empatie față de suferința poporului evreu Putin încearcă să joace rolul de apărător al memoriei victimelor Holocaustului. Oamenii formați în școlile KGB încă mai cred în conspirații și în faptul că marea finanță evreiască a complotat împotriva Rusiei și a Uniunii Sovietice. Tocmai pentru că e convinsă că evreii conduc lumea, nouă elită moscovită vrea să se pună bine cu ei. Iar memoria Holocaustului ar putea fi un mijloc spre a-și atinge acest obiectiv.

Nici în politica externă a Rusiei în Orientul Apropiat, nu cred că Putin a făcut cadouri lui Netanyahu, iar alianța Rusiei cu Iranul și Siria lui Bashar al Assad, crează probleme de securitate Israelului. Există o lungă tradiție la Moscova, mai ales în serviciile secrete și în aparatul diplomatic, de acțiuni operative împotriva statului evreu, pentru promovarea intereselor vecinilor arabi ai Israelului. Și totuși, în ultimul deceniu s-a înregistrat o evoluție ascendentă a relației israeliano-ruse, în contextul în care, în timpul administrației Obama, legăturile dintre SUA și Israel s-au răcit considerabil.

Ai informatii despre tema de mai sus? Poti contribui la o mai buna intelegere a subiectului? Scrie articolul tau si trimite-l la editor[at]contributors.ro

Citeste mai multe despre: [Armand Gosu](#), [holocaust](#), [Pactul germano-sovietic](#), [polonia](#), [Putin](#), [Serghei Narișkin](#)